

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ผู้วิจัยขอเสนอสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ศึกษาสภาพและปัญหา การพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22
2. หาแนวทาง พัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22
3. ติดตาม และประเมินผล การพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วยขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน ดำเนินการ 2 วงรอบ ดังนี้

วงรอบที่ 1

1. ชั้นวางแผน

1.1 วิเคราะห์สภาพ และปัญหา เพื่อพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 โดยดำเนินการ ดังนี้

1.1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องของประกอบด้วยรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

1.1.2 สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การพัฒนา ศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา ครูที่ปรึกษา ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน ตัวแทนนักเรียน ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1.3 สำรวจการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนความสามารถในการดำเนินกิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและความคิดเห็นของครูต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.2 กำหนดแนวทางพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ประกอบด้วย 1) การศึกษาดูงาน 2) การประชุมเชิงปฏิบัติการ และ 3) การนิเทศภายใน

1.3 วางแผนปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ตามแนวทางที่กำหนดไว้

2. ชั้นปฏิบัติการ

ดำเนินการพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 ตามแผนปฏิบัติการ ดังนี้

- 2.1 ศึกษาดูงาน ดำเนินการ วันที่ 21 สิงหาคม 2557
- 2.2 ประชุมเชิงปฏิบัติการ ดำเนินการ วันที่ 5 กันยายน 2557
- 2.3 นิเทศภายในดำเนินการนิเทศ และให้ความช่วยเหลือครูระหว่าง วันที่ 7-19 กันยายน 2557

3. **ขั้นสังเกตการณ์**

สังเกตผลการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ประกอบด้วย

- 3.1 ผลจากการศึกษาดูงาน
- 3.2 ผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ
- 3.3 ผลจากการพัฒนาศักยภาพครู ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนและการนิเทศภายใน

4. **ขั้นสะท้อนกลับ**

การสะท้อนผลการดำเนินงาน ดำเนินการโดย

- 4.1 ประมวลผลจากการศึกษาดูงาน การประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศภายใน
- 4.2 ประชุมสรุปผลการดำเนินงานวิเคราะห์ผลที่เป็นจุดอ่อนที่ต้องการแก้ไข และนำไปปฏิบัติในวงรอบที่ 2

วงรอบที่ 2

ในการดำเนินการในวงรอบที่ 1 พบปัญหาที่ต้องแก้ไข และดำเนินการจากการสะท้อนกลับ ได้นำเสนอให้ดำเนินการในวงรอบที่ 2 โดยผู้ร่วมวิจัยทุกคนสมัคร และเต็มใจที่จะพัฒนาในวงรอบที่ 2 ระหว่างวันที่ 21 กันยายน 2557 ถึง วันที่ 9 ตุลาคม 2557 มีการดำเนินการ ดังนี้

1. **ขั้นวางแผน (Planning)**

ในขั้นวางแผนก่อนการดำเนินการปฏิบัติการในวงรอบที่ 2 ได้มีการประชุมระดมสมอง กลุ่มผู้ร่วมวิจัย เพื่อหาแนวทางพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 3 ด้าน คือ 1) ด้านการป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไข 2) ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน และ 3) ด้านการคัดกรองนักเรียน ที่ยังไม่เป็นที่

พึงพอใจของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ดังนั้นที่ประชุมมีความคิดเห็นว่า ควรมีการปรับปรุงการทำงานใหม่ เนื่องจากยังขาดความเข้าใจที่ชัดเจน ประกอบกับระยะเวลาในการดำเนินงานน้อยเกินไป มติที่ประชุมจึงให้ผู้ร่วมวิจัยทุกคน กลับไปปรับปรุงการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในวงรอบที่ 2 โดยกำหนดแผนการนิเทศภายใน อย่างใกล้ชิดกับผู้ร่วมวิจัยทุกคน

2. ขั้นปฏิบัติการ (Action)

ลงมือปฏิบัติตามแผนการนิเทศภายใน เพื่อให้คำแนะนำ ช่วยเหลือผู้ร่วมวิจัย เพื่อแก้ไขและพัฒนาในจุดที่เป็นปัญหา คือการคัดกรอง การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน และด้านการป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหา โดยมีการชี้แนะนิเทศติดตามอย่างใกล้ชิด และดำเนินการสรุปผลการวิจัยในวงรอบที่ 2 ในวันที่ 9 ตุลาคม 2557

3. ขั้นการสังเกตการณ์ (Observation)

ใช้การสัมภาษณ์ และประเมินผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ของผู้ร่วมวิจัย จำนวน 16 คน และผู้ให้ข้อมูล จำนวน 22 คน ขณะดำเนินการนิเทศตามแผนการนิเทศ ตลอดจนให้ความรู้เพิ่มเติม

4. ขั้นสะท้อนกลับ (Refletion)

ประชุมระหว่างผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ผลการนิเทศภายในดำเนินการตามแผน และสรุปผล

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพ และปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า

1.1 สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า โรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังไม่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

1.2 ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างเป็นทางการ นักเรียน ไม่ได้รับการช่วยเหลือที่ถูกต้องและต่อเนื่อง ไม่สามารถช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรม เสี่ยงได้เต็มศักยภาพ

2. แนวทางพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 22 ประกอบด้วย

2.1 การศึกษาดูงาน ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ได้กำหนดการศึกษาดูงาน ณ โรงเรียนนาหว้าพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ซึ่งเป็น โรงเรียนรางวัลพระราชทาน และโรงเรียนต้นแบบ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 เพื่อศึกษาตัวอย่าง แนวทางการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน

2.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระยะเวลา 1 วัน

2.3 การนิเทศภายใน เพื่อให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ ตามกำหนดการนิเทศ ภายใน ขณะที่ครูดำเนินการพัฒนาการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมี นายพิสิทธิ์ คำชนะ ซึ่งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา เป็นผู้ให้การนิเทศ

3. ผลการพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า

3.1 การศึกษาดูงาน

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ได้ไปศึกษาดูงาน ณ โรงเรียนนาหว้าพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ได้รับประสบการณ์ตรงจากการได้เห็นตัวอย่าง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความพึงพอใจต่อการศึกษาดูงานอยู่ในระดับมาก เกิดความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานรูปแบบกิจกรรม ตลอดจนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และรูปแบบกิจกรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน โรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา ได้ต่อไป

3.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ

จากการร่วมกันประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัย เกิดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อนักเรียน การได้รับคำแนะนำ และช่วยเหลือ ในขณะที่ทำการพัฒนา ศักยภาพครู ต้องรับการนิเทศภายใน จากผู้นิเทศที่มีความเชี่ยวชาญ เพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไป

3.3 ผลการนิเทศภายใน

ผลการดำเนินงานรอบที่ 1 พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน และได้ลงมือปฏิบัติดำเนินงาน พร้อมทั้งประเมินผลการดำเนินงาน แต่เมื่อร่วมกันวิเคราะห์ และสะท้อนผลการดำเนินงานพบว่า ยังมีการดำเนินงานที่ต้องได้รับการพัฒนา ประกอบด้วย การป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหา การส่งเสริม และพัฒนานักเรียน การคัดกรองนักเรียน อีกทั้งมีระยะเวลาในการดำเนินงานสั้น ผู้ร่วมวิจัยจึงมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ให้ทุกคนพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในรอบที่ 2 และให้มีการนิเทศภายในให้ความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด

ผลการดำเนินงานในวงรอบที่ 2 หลังจากได้ดำเนินการนิเทศตามแผนการนิเทศ และเพิ่มการให้ความรู้ ในเรื่องระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการ ป้องกันช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหา 2) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และ 3) ด้านการ คัดกรองนักเรียน ส่งผลให้ผู้ร่วมวิจัยสามารถดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ดี ผลการประเมิน เป็นที่น่าพอใจของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย และมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเพิ่มขึ้นจาก วงรอบที่ 1 ร้อยละ 0.80

สรุปผล การพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ตาม ขั้นตอนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน โดยการใช้แนวทางการศึกษาดูงาน การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายใน สรุปได้ว่า สามารถพัฒนากลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ร่วมวิจัยทั้ง 16 คน ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ขั้นตอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูผู้ร่วมวิจัยทุกคน ได้ แนวทางการดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่งผลให้การดำเนินงานระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ดำเนินไปอย่างมีระบบ และมีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

จากการดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ปรากฏว่า การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องหลายๆ ฝ่าย คือ ผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย ผู้อำนวยการโรงเรียน ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนนักเรียน ประธานกรรมการ สถานศึกษา คณะกรรมการสถานักเรียน และวิทยากร ทำให้การวิจัยดำเนินไปด้วยดี สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหา การพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า

โรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แต่ยังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ ครูขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ถูกต้อง และจากผลการประเมิน การสำรวจการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวม ด้านความรู้ ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=2.29$) ด้านความสามารถในการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=2.46$) และด้านความคิดเห็นของครูต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.10$) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิศักดิ์ อูสาพรหม (2552,: บทคัดย่อ) ได้วิจัยการพัฒนากระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านอุยนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า ก่อนการพัฒนาการดำเนินงานยังไม่มีรูปแบบ ไม่มีขั้นตอนในการดำเนินงานที่เป็นระบบ ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจในหน้าที่ของตนน้อย และไม่มีการสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง ที่จะเข้ามาช่วยดูแล และแก้ปัญหาของนักเรียนร่วมกันกับคณะครูในโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ รัตนมาลี (2547,:บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของข้าราชการครู ในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 พบว่า ปัญหาการดำเนินงานของข้าราชการครูอยู่ในระดับปานกลาง ในทุกด้าน ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาด้านการส่งต่อมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยรวมยังพบว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อำไพ มาศศิริทรัพย์ (2548 :148-149). ศึกษาเกี่ยวกับผลการเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ และความคิดเห็นของครูที่ปรึกษา ก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนาประกันคุณภาพระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนวัดพิบูลทอง พบว่า ความเข้าใจระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนก่อนการพัฒนาครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง หลังการพัฒนาครูมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น

2. แนวทางพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว

2.1 การศึกษาดูงานโรงเรียนนาหว้าพิทยาคม อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม เพื่อศึกษาตัวอย่างการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการศึกษาดูงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} 4.25) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่กรมวิชาการ (2547, หน้า 21-22) ที่นำเสนอว่าควรจัดแหล่งเรียนรู้ให้ครูได้ศึกษาและพัฒนาตนเอง และควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากร ในสถานศึกษาได้ทำงานร่วมกัน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งด้านความรู้ และประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกันทั้งในสถานศึกษาเดียวกันและต่างสถานศึกษา สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, หน้า 49-50) นำเสนอเกี่ยวกับคู่มือวิทยากรเครือข่ายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน โดยให้บุคลากร ไปศึกษาดูงานพร้อมกับการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับทวีศักดิ์ สนศรี (2547, หน้า 49-52) นำเสนอเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรครูที่ปรึกษาด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกล่าวว่า การศึกษาดูงาน เป็นการพาศึกษาบุคลากรไปศึกษาดูงานในหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ที่ปฏิบัติงานดีเด่นด้านใดด้านหนึ่ง เพื่อให้บุคลากรเกิดวิสัยทัศน์ แนวคิดที่จะนำมาปรับปรุงและพัฒนางาน สอดคล้องกับพิมพ์สิริ นามโสม (2549, หน้า 40) อ้างอิงมาจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2531, :หน้า 27) กล่าวว่า การศึกษาดูงาน เป็นการหน่วยงานส่งบุคลากรไปศึกษาต่อฝึกรอบหรือไปดูงานตามความต้องการของหน่วยงานนั้นๆ ซึ่งการไปศึกษาอบรมหรือดูงานนั้นหมายความรวมถึงการศึกษา การฝึกรอบและการดูงานในประเทศหรือต่างประเทศเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคลากรให้สูงขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของทวีศักดิ์ สนศรี (2547 หน้า 98) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาครูที่ปรึกษาด้านการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนสววิทยาคาร จังหวัดสุรินทร์ ดำเนินการพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์ประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การมอบหมายงานการนิเทศกำกับติดตามและงานวิจัยของ สิทธิศักดิ์ อุสาพรหม (2552, หน้า:บทคัดย่อ) ซึ่งได้วิจัยการพัฒนาระบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านอุโนนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ที่ใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การศึกษาดูงานและการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 เพื่อพัฒนาบุคลากรให้เกิดความรู้ความสามารถในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการประเมินเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลังการประชุมเพิ่มมากขึ้น และผลการประเมินผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวม วงรอบที่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.25$) วงรอบที่ 2 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$) ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2543, หน้า 21-22) ที่นำเสนอว่า การพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาเข้ารับการอบรม ประชุมสัมมนา ฝึกปฏิบัติตามที่หน่วยงานหรือสถาบันต่างๆ จัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับสิริลักษณ์ สุอังคะ (2548, หน้า 24-28) นำเสนอเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิผลของสถานศึกษากล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นขั้นตอนหนึ่งของการพัฒนาบุคลากรและหน่วยงานทุกหน่วยงานให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพราะการฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคลากรซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาองค์การหรือหน่วยงาน ให้ความเจริญก้าวหน้าหรือบรรลุเป้าหมายได้เป็นอย่างดี การฝึกอบรมเป็นการเสริมสร้างความรู้ความสามารถให้กับบุคคลในการทำงาน เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดผลดียิ่งขึ้น และรจนา สินที (2547, หน้า: 14) กล่าวถึง การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ว่าเป็นการประชุมเพื่อเพิ่มหรือเสริมทักษะบางเรื่องให้แก่ผู้เข้าประชุมวิธีการอาจประกอบด้วย การบรรยายหรือการอภิปรายเนื้อหาต่างๆ ติดตามด้วยการลงมือปฏิบัติ ภายใต้การดูแล และให้คำปรึกษาของวิทยากรหรือผู้ชำนาญการ และสอดคล้องกับสมศักดิ์ รอบคอบ (2548, หน้า: 16-24) ซึ่งให้ข้อคิดว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นการรวบรวมกลุ่มของคนที่มีความสนใจหรือมีปัญหาาร่วมกันพบปะกัน เพื่อใช้เวลาในการพัฒนาความสามารถ ความเข้าใจ และความชำนาญของแต่ละคน โดยการศึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ และใช้การประชุมปฏิบัติการ เพื่อทำความเข้าใจปัญหา สำรวจปัญหา พยายามหาข้อแก้ไขปัญหา ศึกษาปัญหา และพิจารณาด้วยการสอบถาม ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบุคคล และเพื่อส่งเสริมการศึกษา รวมถึงการแก้ปัญหา และคิดค้นวิธีการต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรัชต์ ชาตะรักษ์ (2550, หน้า: 88-92) ได้วิจัย การดำเนินงานตามมาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย

เขต 3 ที่นำการประชุมเชิงปฏิบัติการ มาเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนา สอดคล้องกับ พัฒนา แสงสว่าง (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยความพึงพอใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของโรงเรียน นำกลยุทธ์การอบรมเชิงปฏิบัติการ ครูที่ปรึกษามีความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ กมล สุมาลา (2550, หน้า: 86–87) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ คุณภาพการศึกษา การ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี จังหวัดพิษณุโลก พบว่า การพัฒนาครู โดย การฝึกอบรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับครูผู้ร่วม วิจัย

2.3 การนิเทศภายใน เพื่อให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ ตามกำหนดการนิเทศ ภายในขณะที่ครูพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนผู้นิเทศ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา ผลการเปรียบเทียบผลการประเมินการ ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน วงรอบที่ 1 และ 2 โดยรวม มีการ พัฒนาเพิ่มขึ้นร้อยละ ($\bar{X} = 0.60$) ซึ่งสอดคล้องกับ วัชราน เล่าเรียนดี (2545, หน้า 138) ได้กล่าวถึง การนิเทศติดตามว่า หมายถึง กระบวนการนิเทศเพื่อการปรับปรุง และพัฒนา การเรียนการสอนในชั้นเรียนโดยตรง เริ่มต้นด้วยการพูดคุยปรึกษาหารือกันระหว่างครู กับผู้นิเทศ เกี่ยวกับวิเคราะห์ข้อมูล การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครู ตามกระบวนการ และ ต่อเนื่องจนกว่าจะบรรลุตามเกณฑ์ที่พึงพอใจ สอดคล้องกับ กรองทอง จิระเดชากุล (2550, หน้า 86–87) การศึกษาเอกสาร และการนิเทศกำกับติดตามทำให้ครูที่ปรึกษา มีความรู้ ความเข้าใจ ในกระบวนการ 5 ขั้นตอน ในการดำเนินงานสอดคล้องกับ บุญประสพ กุลศรี (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการดำเนินงาน ตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนอนุบาลหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานีเขต 1 มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การปฏิบัติงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการศึกษาเอกสารการประชุม ปฏิบัติการ และการนิเทศ สอดคล้องกับทวีศักดิ์ สนศรี (2547, หน้า: 98) ได้ศึกษาการ พัฒนาครูที่ปรึกษาด้านการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสวาย วิทยาคาร จังหวัดสุรินทร์ ดำเนินการพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์ประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษา ดูงาน การมอบหมายงาน การนิเทศกำกับติดตาม สอดคล้องกับอนันต์ เพ็ชรเกาะ (2548, หน้า: 214–225) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนปักธงชัยประชานิรมิต จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้กลยุทธ์ คือ การประชุมเชิง

ปฏิบัติการ และการนิเทศแบบมีส่วนร่วม ทำให้ผู้ร่วมศึกษามีการปรับปรุงการดำเนินงานทุกขั้นตอน และมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

3. ผลการพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า

ผลการดำเนินงานพัฒนา การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้แนวทางพัฒนา 3 แนวทาง คือ การศึกษาดูงานที่โรงเรียนนาหว้าพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายในพบว่า

- 1) ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนการป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญญา และการส่งต่อนักเรียน
- 2) หลังการได้ร่วมประชุมปฏิบัติการ ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพิ่มขึ้น 3) ครูผู้ร่วมวิจัยได้ดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดของการดำเนินการประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูประจำชั้นศึกษาข้อมูลนักเรียนจากการใช้ระเบียบสะสมแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) แบบสัมภาษณ์นักเรียนการเยี่ยมบ้านนักเรียนและแบบบันทึกการตรวจสุขภาพ การคัดกรองนักเรียนครูประจำชั้นวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนจากระเบียบสะสมแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) แหล่งข้อมูลอื่นๆ คัดกรองนักเรียน ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา การส่งเสริมนักเรียนครูประจำชั้นจัดกิจกรรมไฮมูม จัดกิจกรรมตามความถนัด และความสนใจของนักเรียน มีการส่งเสริมให้นักเรียนแสดงออกเต็มความสามารถ จัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน และกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนให้มีคุณภาพ การป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหานักเรียนครูประจำชั้นให้คำแนะนำปรึกษาเบื้องต้นประสานงานกับครูและผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อการจัดกิจกรรมสำหรับการป้องกันและแก้ปัญหาของนักเรียน ดังนี้ กิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมซ่อมเสริม กิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือนักเรียนให้มีพฤติกรรมที่ดี และการส่งต่อนักเรียน โรงเรียนได้จัดตั้งเครือข่ายส่งต่อภายในและส่งต่อภายนอก มีการส่งต่อนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งดำเนินการตามองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ประการ

ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) และผู้ที่มีหน้าที่หลักในการดำเนินงานคือ ครูที่ปรึกษาโดยประสานความร่วมมือกับครู และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายซึ่งสอดคล้องกับจรรยาบรรณ รัตนาลี (2547, หน้า 70-72) ได้ศึกษาการสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของข้าราชการครู พบว่าหลังการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมพบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับคือ 1) ด้านครูประจำชั้นและครูผู้เกี่ยวข้อง 2) ด้านนักเรียนและ 3) ด้านการดำเนินงานของโรงเรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของกานต์ธีรากลยาววงศ์ (2549, : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการทำงานเป็นทีมในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การดำเนินการพัฒนาเกิดการเปลี่ยนแปลง 3 ด้าน คือด้านพฤติกรรมบุคคลากร บุคลากรที่ร่วมศึกษาสามารถพัฒนาตนเอง มีความรู้ความเข้าใจและดำเนินการปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถลดปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนได้ ด้านพฤติกรรมนักเรียน นักเรียนมีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดี มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อำไพ มาศศิริทรัพย์ (2548, หน้า 88-92) ได้วิจัยการพัฒนาการประกันคุณภาพระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนพิบูลทอง จังหวัดราชบุรี หลังการดำเนินการพัฒนาพบว่าครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินการตามระบบได้สมบูรณ์มากขึ้น เพราะมีความเข้าใจและตระหนักในความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิติภพ เก่าแก่กุลวงศ์ (2547, หน้า 86-87) ได้ศึกษาการพัฒนาครูที่ปรึกษาในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ หลังการพัฒนาพบว่า 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลครูที่ปรึกษาทุกระดับชั้นได้จัดทำข้อมูลพื้นฐานประวัตินักเรียนในระเบียบวาระ 2) การคัดกรองนักเรียนครูที่ปรึกษาได้ดำเนินการคัดกรองนักเรียน จัดแยกเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และมีปัญหาทำให้สามารถดูแลช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้อง ตรงกับปัญหานักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน ครูที่ปรึกษาได้ดำเนินการจัดกิจกรรมโฮมรูม ทำให้นักเรียนรู้จักเข้าใจตนเอง มีทักษะในการปรับตัว และการวางแผนในการดำเนินชีวิต กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียนครูที่ปรึกษา และผู้ปกครองก็ร่วมมือกันเพื่อหาทางป้องกันและแก้ไขช่วยเหลือนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ปัญหานักเรียนครูและนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนักเรียนได้แสดงออกมีการพัฒนาตนเองตามความถนัดความสามารถ 5) การส่งต่อจากการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือแก้ไขปัญหาลูกช่วยเหลือ นักเรียน ขาดครูที่ปรึกษาและครูอื่นที่เกี่ยวข้องทำให้การช่วยเหลือนักเรียนดำเนินไปด้วย

ความเรียบร้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญประสพ กุลศรี (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนอนุบาลหนองวัวซอ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุทรธานีเขต1 พบว่าการมีระบบการดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียนในการช่วยเหลือป้องกันและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้รวมทั้งยังช่วยเสริมสร้างคุณภาพที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชนทั้งด้านร่างกายจิตใจสติปัญญาความสามารถมีคุณธรรมจริยธรรมและวิถีชีวิตที่เป็นสุข และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพนั้น บุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องคำนึงถึงและให้ความสำคัญในการดำเนินงาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, หน้า 55) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน กล่าวคือ 1) บุคลากรทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) ผู้รับผิดชอบวางระบบและดำเนินงานตามระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสามารถบูรณาการเข้ากับภารกิจหลักของสถานศึกษาได้ 4) สร้างบรรยากาศการทำงานแบบมีส่วนร่วมและเป็นประชาธิปไตย 5) มีสารสนเทศของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 6) มีข้อมูลการนิเทศกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงาน สรุปรายงาน และ 7) ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานและส่งเสริมการทำกิจกรรมของครูประจำชั้น และครูที่ปรึกษา และควรมีการนิเทศภายในให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง

1.2 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะต้องมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นครูจะต้องมีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีความรวดเร็วสะดวก และมีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น

1.3 ครูที่ปรึกษา ควรมีความรู้ความเข้าใจ ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง 5 ด้าน ในการปฏิบัติงาน ด้านการดำเนินงานการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้มากยิ่งขึ้น

1.4 ควรมีการปรับปรุงระยะเวลาในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนให้เหมาะสม ควรมีแผนปฏิบัติการ การนิเทศติดตามผล ที่ชัดเจน และควรดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง จะได้ลดปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนที่ไม่พึงประสงค์

1.5 ความเชื่อถือ ความเป็นกัลยาณมิตรของผู้นิเทศ ต้องเป็นที่ยอมรับของผู้รับ การนิเทศ จึงจะสามารถให้เกิดพฤติกรรมความร่วมมือในการดำเนินงาน และสถานศึกษา ควรร่วมมือกับชุมชนและผู้ปกครอง ในการพัฒนาให้เกิดความร่วมมือเป็นภาคีเครือข่าย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายเวลาในการประชุมเชิงปฏิบัติการ จาก 1 วันเป็น 2-5 วัน และให้มีการฝึกปฏิบัติการให้ครบทุกขั้นตอน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการมีความเข้าใจ เกิดทักษะ และสามารถปฏิบัติได้จริง

2.2 สถานศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุนให้ครูบุคลากร ทำวิจัยปฏิบัติการ เพื่อแก้ไขปัญหาพฤติกรรมด้านต่างๆ ของนักเรียน และส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และพัฒนาการดำเนินงานด้านอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดผลดีต่อสถานศึกษาต่อไป

2.3 ควรเพิ่มสถานที่ไปศึกษาดูงานที่เป็นตัวอย่าง เป็น 2-3 แห่ง เพื่อให้ได้รับ ประสบการณ์ที่กว้างขวางยิ่งขึ้น